

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 112-1917)

Originalt emne

Belysningsvæsen

Belysningsvæsen/Belysningsvæsen i Almindelighed

Brændsel

Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden

*Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden/Almindelige
Statsforanstaltninger*

*Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden/Kommunale Foranstaltninger i
Henhold til Dyrtilslovene*

Hjælpekassen

Hjælpekassen/Hjælpekassen i Almindelighed

Rigsdag

Rigsdag

Rigsdag/Valgbestyrrelser til Rigsdagsvalg

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 3. maj 1917](#)
- 2) [Byrådsmødet den 31. maj 1917](#)
- 3) [Byrådsmødet den 21. juni 1917](#)
- 4) [Byrådsmødet den 21. juni 1917](#)
- 5) [Byrådsmødet den 23. august 1917](#)
- 6) [Byrådsmødet den 30. august 1917](#)
- 7) [Byrådsmødet den 20. september 1917](#)
- 8) [Byrådsmødet den 22. november 1917](#)

- 9) [Byrådsmødet den 6. december 1917](#)
- 10) [Byrådsmødet den 20. december 1917](#)
- 11) [Byrådsmødet den 10. januar 1918](#)
- 12) [Byrådsmødet den 17. januar 1918](#)
- 13) [Byrådsmødet den 31. januar 1918](#)
- 14) [Byrådsmødet den 14. februar 1918](#)
- 15) [Byrådsmødet den 21. marts 1918](#)
- 16) [Byrådsmødet den 4. april 1918](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 3. maj 1917 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Fra et Flertal i Dyrtidsudvalget forelaa følgende Indstilling angaaende
Dyrtidsforanstaltninger i Henhold til Lov Nr 397 af

28. December 1916:

"Flertallet i Dyrtidsudvalget (Formanden, Mikael Johansen og J. Chr. Møller) indstiller til.
Byraadet at tage følgende Beslutning:

I Maanederne Juni 1917-Marts 1918 (begge inklusive) tilstaaes der enhver her i Kommunen bosat Familie, der ved den sidst afholdte Ligning er ansat til en Skatteindtægt af 2000 Kr. og derunder, og som ikke modtager Understøttelse af det offentlige (Fattigvæsenet eller Hjælpekasen), en Understøttelse af Kommunens Kasse til Beløb 2 Kr. pr. Maaned for hvert i Hjemmet værende Barn under 15 Aar. - Naar et Barn i det paagældende Tidsrum fylder 15 Aar, ophører Understøttelsen fra og med den 1. i den nærmest paafølgende Maaned. - Byraadet forbeholder sig, forsaavidt de ved Dyrtiden fremkaldte Forhold maatte ændres, at tilbagekalde eller ændre nærværende Beslutning.

De i Henhold til det saaledes vedtagne afholdte Udgifter dækkes ved en Tillægsskat, der udskrives i Henhold til Loven af 28/i 2 1916 § 8 saaledes, at den i Henhold til nævnte Lovs § 9. 2. Stykke, skal udskrives som personlig Kommuneskat, paalignes som en procentvis Forhøjelse af den personlige Kommuneskat for de Skatteydere, hvis Indkomst ifølge den i

1917 foretagne Ligning er ansat til 6000 Kr. og derover."

Fra et Mindretal i Udvalget forelaa følgende Indstilling:

"Undertegnede Mindretal af det af Byraadet nedsatte Dyrtingsudvalg, bestaaende af Folketingsmand F. F. Samuelsen og Typograf Marthin Pedersen, tillader sig herved, efter at Sagen har været drøftet i det samlede Udvalg, hvor der ikke er opnaaet Enighed, at fremsætte følgende Forslag:

At Byraadet indhenter Indenrigsministeriets Samtykke til, i Henhold til Lov Nr. 397 af 28. Decbr. 1916 om kommunale Dyrtingsforanstaltninger, at nedsætte Varepriserne paa de vigtigste Levnedsmidler til et samlet Beløb af 2 Kr. pr. Individ pr Maaned, og at denne Prisnedsættelse sker i Henhold til samme Lovs § 2, saaledes at den kommer alle Kommunens Beboere til gode.

Regner man med Indbyggerantallet 65,858, bliver den samlede Udgift i de 11 Maaneder, der er tilbage til Lovens Ophør, 1,448,876 Kr., hvoraf Statens Andel vil blive 482,958 Kr. 67 Øre. Kommunens Andel i Udgifterne, 965,917 Kr. 33 Øre, foreslaas dækket paa den i samme Lovs § 9 anførte Maade med 1/4 af Formueskatten og 1 pCt. af Aktieselskabernes skattepligtige Indtægt, samt at der paalignes en Tillægsskat paa de af Byens Borgere, der har skattepligtig Indtægt af 6000 Kr. og derover."

Endvidere forelaa følgende af Kommunebogholderen og Skatteinspektøren afgivne Oplysninger med Hensyn til Vareprisnedsættelser og Tillægsskat m. m. :

"Efter det ærede Udvalgs Ønske skulle vi her tillade os at fremsende forskellige Beregninger og Oplysninger med Hensyn til Vareprisnedsættelser og Tillægsskat m. m.

15 Kr. for hver af 65,858 Indbyggere bliver..... 987,870 Kr.

Efter indgaaende Samtale med den tidligere Formand for Hjælpekassen mene vi at kunne regne med, at der til denne vil medgaa i Tidsrummet fra 1/1 1917 til 31/3 1918 i Henhold til Dyrtingsloven af 28/i 2

1916..... 765,000 Kr.

Dette Beløb er fremkommet ved at lægge til Grund det maanedlige Gennemsnit af den Udgift, der er falden i de første 3 Maaneder af nævnte Tidsrum.

Til Indretning af Folkekøkkenca. 20,000"

Til Rabat paa Kul og Kokes inden 1. April 1917:

Efter seneste Opgivende fra Belysningsvæsenet, hvis Opgørelse overfor Byens Hovedkasse endnu ikke foreligger, maa der her regnesmed ca..... 60,000"

Til Rabat paa Kul og Kokes i

i Vinteren 1917-18 maa man antagelig regnemedmindst..... 80,000"

Overføre 925.000 Kr.

Overført..... 925.000 Kr.

Efter Folketingsmand Samuelsens Udtalelser i sidste Møde skulde der regnes med 2 Kr. maanedlig pr. Indbygger til Prisnedsættelse paa Livsformødenheder, hvilket vil udgøre for 66,000 Indbyggere i 10 Maaneder 1,320,000 Kr.

Heraf falder der ind under Dyrtidslov. § 2 1,257,130 "

-----62,870 "

Dyrtidslovens § 1, jfr. § 3.... 987,870 Kr.

Heraf bærer Staten de 3/5..... 658,580 "

Rest at dække med Tillægsskat 329,290 Kr.

Af de ovenfor opførte 765,000 Kr. er der imidlertid medgaaet 153,000 Kr. i Vintermaanederne 1/1 1917 til 31/3 1917, og Byens Andel heraf skal altsaa inddrages under Tillægsskatten for 1916-17.

Byens Andel udgør 1/3 eller..... 51,000 Kr.

Ligeledes Byens Andel i de 20,000 Kr. til Folkekøkkenets Indretning og de 60,000 Kr. til Rabat paa Kul og Kokes inden 1. April 1917, altsaa 1/3 af

80,000 Kr..... 26,667 Kr.

-----77,667 Kr.

Rest til Tillægsskat for 1917-18251,623 Kr.

At overføre..... 251. 623 K. r Dyrtidslovens § 2.

Det foran opførte Beløb..... 1,257,130 Kr.

Heraf bærer Staten 7"..... 419,043 "

Rest at dække med Tillægsskat 838,087 "

Tillægsskat for 1917-18 i H. t.

Dyrtidslovens §§ 1 og 2, jfr. § 3. 1,089,710. Kr.

Desuden vil der for 1917-18 blive at dække med Tillægsskat:

Dyrtidshjælp til kommunale Tjenestemænd og Arbejdere: Den sidste Bevilling var paa

100,000 Kr., hvoraf de de tre Fjerdedele bæres i 1917-18, altsaa 75,000 Kr.

Den paa Kommunen faldende Del af Understøttelsen til indkaldte værnepligtiges Familier
oa..... 86,000 "

Kommunens Andel i ekstraordinær Forhøjelse af Alderdomsunderstøttelse, vedtaget i H. t,
ministerielle

Cirkulærer..... 100,000 "

----- 261,000 Kr.

Ialt at dække med Tillægsskat for 1917-18..... 1,350,710 Kr.

Heraf dækker Aktieselskaber..... 130,000 Kr.

Overført... 130,000 Kr. 1,350,710 Kr.

1/ af Formueskatten 25,000 "

Ejendomsskyld og

Erhvervsskat..... 6,000"

-----161,000 Kr.

Rest at dække af Skatteydere, der svare Formue- og Lejlighedsskat 1,189,710 Kr.

Da det jo er Tanken, at dette Beløb skal dækkes af Skatteydere, hvis Skatteindtægt for 1917-18 er 6000 Kr. eller derover - hvilke Skatteyders Indtægt er ca. 55 % af den samlede Skatteindtægt - vil der for 1917-18 blive at paaligne disse Skatteydere en Tillægsskat af 5 7/10 %. Den almindelige Ligningsprocent for det samme Aar er 7 6/10%.

Forholdet mellem Tillægsskattens Størrelse og Byens Skatteevne for det Aar, i hvilket Tillægsskatten skal betales, er imidlertid noget anderledes. Tillægsskatten for 1917-18 skal udredes i 1918- 19, men bygges paa Skatteindtægten for 1917-18, altsaa paa Indtægten

for Kalenderaaret 1916. Skatteindtægten, der i Krigsaarene er fordoblet, og som alene for 1916-17 til 1917-18 gik op med ca. 12 Mill. Kr., er efter Ligningen for 1917-18 noget over 36 Mill. Kr., men en saadan Indtægt kan der efter de nuværende Forhold at dømme slet ikke regnes med paa det kommende Aars Ligning. Regner man med, at der ved Skatteligningen for 1918-19 vil fremkomme en Skatteindtægt paa omtrent det samme Beløb som for 1916-17, altsaa ca. 24 Mill. Kr., kan man sikkert ikke regne højere, og dette Beløb vil antagelig endda vise sig at være for højt. Saa kommer Spørgsmaalet om, hvormeget Budgettet for 1918-19 vil kræve tilvejebragt gennem Formue- og Lejlighedsskat.

Her maa man efter vort Skøn regne med omtrent samme Beløb som paa Budgettet for 1917 -18. Ganske vist have Forholdene krævet, at Budgettet for 1917-18 er meget højt, men der findes ogsaa paa det en meget stor Indtægt i Form af Aktieselskabsskat, hvoraf en væsentlig Del vil gaa over paa Formue- og Lejlighedsskatten paa næste Budget. Under disse Forhold vil den almindelige Skatteprocent for 1918-19 blive $11 \frac{4}{10}$, og naar saa hertil lægges den Tillægsskat, der efter det foranstaaende skal udredes i det samme Aar, kommer Ligningsprocenten for den paagældende Gruppe af Skatteydere op paa $20 \frac{3}{10}$, idet Tillægsskatten, naar den bringes i Forhold til Skatteindtægten for 1918 -19, altsaa i Forhold til Indtægten i 1917, kommer til at udgøre $8 \frac{7}{10}$ % af den paa den oftnævnte Gruppe faldende Skatteindtægt.

Efter det af Fabrikant Møller fremsatte Forslag, hvorefter der skulde uddeles Dyrtdismærker til Familier med Børn under 15 Aar, saaledes at der for hver Familie, hvis Indtægt er 2000 Kr. eller derunder, beregnes 2 Kr. maanedlig for hvert Barn, vil der i Henhold til den fra Skattekontoret tidligere fremsendte Opgørelse blive at regne med 14,516 Børn, hvilket i 10 Maaneder vil medføre en Udgift af..... 290,320 Kr.

Heraf kan henføres under Dyrtdislovens § 1 62,870"

Rest, 227,450 Kr.

Udover det Beløb, der bliver at dække med Tillægsskat i H. t. Dyrtdislovens § 1, jfr. § 3, bliver der altsaa at dække 227,450 Kr. Dette sidstnævnte Beløb maa Kommunen selv bære. Det kan ikke henføres under Dyrtdislovens § 2, fordi Foranstaltningen ikke kommer Kommunens samtlige Beboere tilgode.

Det Beløb, der ved denne Foranstaltnings Gennemførelse vil falde paa Skatteydere, hvis Indtægt er 6000 Kr. eller derover, vil da kun komme til at udgøre 579,073 Kr. i Stedet for

1,189,710 Kr., og Tillægsskatten for 1917-18, beregnet efter Skatteindtægten i Kalenderaaret 1916, vil saa komme til at udgøre $2 \frac{9}{10}\%$ i Stedet for $5 \frac{9}{10}\%$, medens samtidig den Skattebyrde, der falder i 1918-19, bliver, naar den sammenholdes med Skatteindtægten for 1918-19, nedbragt fra $20 \frac{3}{10}$ til $15 \frac{7}{10}\%$.

Det bemærkes, at i vor Fremstilling af 17. d. M. regnede vi med 11 Maaneder. Her have vi kun regnet med 10 Maaneder, da det jo ikke godt kan tænkes, at den foreslaaede Foranstaltning kan blive iværksat, fra et tidligere Tidspunkt end fra 1. Juni".

Formanden erindrede om, at Dyrtidsudvalget var blevet nedsat efter Byraadsvalget, men at man allerede forinden dette havde overvejet, om det vilde være formaalstjenligt at iværksætte Dyrtidsforanstaltninger i Henhold til Loven af 28. December 1916.

Foranledningen hertil havde været det fra Arbejdernes Fællesorganisation fremsendte Andragende om Nedsættelse af Prisen paa forskellige Fødevarer. Udvalgets Flertal havde fundet de foreslaaede Foranstaltninger for for vidtgaaende, og man var ikke naaet til noget Resultat. Efter Valget havde man taget Sagen op igen, men heller ikke nu var man naaet til Enighed i Udvalget, og der forelaa derfor baade en Flertals- og en Mindretalsindstilling. Taleren gennemgik dernæst begge Forslag samt Kommunebogholderens og Skatteinspektørens Beregninger angaaende Forslagenes økonomiske Rækkevidde og Tillægsskattens Størrelse. Endvidere gjorde Taleren opmærksom paa, at Mindretallets Forslag krævede en nærmere Udformning, for saa vidt det ikke angav, hvilke Livsfor nødenheder det omfattede, og hvor store Prisnedsættelserne skulde være, samt at der, og dette gjaldt begge Forslag, hvis der skulde udskrives Tillægsskat, skulde tages Beslutning herom i to paa hinanden følgende Møder. Derfor var der dog ikke noget i Vejen for allerede nu at tage Beslutning om, hvilke Fornødenheder Prisnedsættelserne skulde omfatte, og hvor store Prisnedsættelserne skulde være, idet Beslutningen om Tillægsskatten kunde tages i et senere Møde. Som Grund til, at Udvalgets Flertal ikke kunde gaa med til Mindretallets Forslag anførte Taleren, at medens Skatteprocenten nu var $7 \frac{6}{10}\%$, vilde der efter Mindretallets Forslag blive en Tillægsskat for Skatteydere med 6000 Kr. eller derover i Indtægt af $5 \frac{9}{10}\%$, altsaa ret nær op til den almindelige Skatteprocent, og at denne Tillægsskat først vilde være at erlægge i Sommeren 1918, altsaa paa en Tid da det maatte antages, at de paagældende Skatteyderes Indtægter var gaaet betydeligt ned. Mindretallet mente, at naar Skatteindtægten var ca. 36 Millioner, maatte det anses for en saa ganske særlig Højde, at man maatte regne med en betydelig Nedgang i 1917. Satte man Skatteindtægten for dette Aar til 24 Millioner, regnede man

næppe for lavt. Det maatte nemlig erindres, åt mange af de Skatteydere, som i 1916 havde haft ekstraordinært høje Indtægter, i 1917 vilde gaa ned til ordinære Indtægter, hvoraf endda saa den ekstraordinært høje Skat for Indtægten i 1916 skulde fradrages. Det kunde derfor forudses, at Tillægsskatten vilde føles uforholdsmæssig stærkt. Desuden ansaa Flertallet det for stridende mod Dyrtdslovens Forudsætninger, at en Tillægsskat blev saa høj i Forhold til den ordinære Skat, og det maatte derfor, hvis Mindretallets Forslag skulde blive vedtaget, forbeholde sig at anmode Ministeren om ikke at give sit Samtykke til Udskrivningen af Tillægsskatten. Efter Mindretallets Forslag vilde de paagældende Skatteydere efter Kommunebogholderens og Skatteinspektørens Beregning komme op paa en samlet Skatteprocent af 20 8/10, og en saadan Skat vilde det i mange Tilfælde blive vanskeligt, ja umuligt at inddrive. Flertallet maatte i det hele taget anse en saa høj Skat for ganske ødelæggende for Kommunen. Dernæst maatte det bemærkes, at den Fordel, der vilde opnaas ved Prisnedsættelserne, ikke stod i noget som helst rimeligt Forhold til Byrderne for Skatteyderne. Den hele Prisnedsættelse vilde jo efter Mindretallets Forslag blive 20 Kr. pr. Individ for de 10 Maaneder, og dette Beløb maatte anses for ret ringe i Sammenligning med den betydelige Prisstigning paa saa godt som alle Livsformødenheder. Endvidere ansaa Udvalgets Flertal det for urimeligt at lade Prisnedsættelserne komme alle Indbyggerne tilgode. For den bedrestillede Dels Vedkommende vilde Nedsættelserne jo ikke betyde synderligt, men alligevel var det nødvendigt at regne med, at alle Borgerne vilde benytte dem, hvilket vilde bevirke, at Administrationen vilde blive ret omfattende. Iøvrigt havde Kommunen allerede gentagne Gange tilstaaet de alderdomsunderstøttede betydelige Forhøjelser, ligesom ogsaa Kommunens Funktionærer havde faaet Dyrtdstillæg, foruden at der gennem Hjælpekassen blev ydet betydelige ekstraordinære Understøttelser. Derved var der allerede paaført Kommunen store Udgifter, men til Gengæld var ogsaa Dyrtdens Følger tildels afhjulpne. Endelig mente Flertallet ikke, at der her i Byen herskede en saadan Nødstilstand, at det nu var nødvendigt at gaa saa vidt, som Mindretallet foreslog. Indtægtsstigningen skyldtes efter de foreliggende Oplysninger en jævn Forøgelse ogsaa blandt de mindre bemidlede, til dels fordi Arbejdsløsheden kun havde været forholdsvis ringe. Ganske vist var der i den sidste Tid blevet en Del Arbejdsløshed, men ikke saa meget, at den kunde begrunde saa ekstraordinære Foranstaltninger, som Mindretallet foreslog. Derimod skulde Flertallet ikke nægte, at der kunde komme en Tid, hvor det vilde blive nødvendigt at træffe videregaaende Foranstaltninger, men netop derfor vilde det være uheldigt for tidligt at lægge saa store

Byrder paa Kommunen, at Modstandskraften vilde være svækket, naar der rigtig blev Brug for den.

Marthin Pedersen henviste til Mindretallets Indstilling, som han anbefalede at vedtage. Det var rigtigt, at Spørgsmaalet om Gennemførelse af Dyrtdsforanstaltninger ikke var noget nyt, idet Byraadet jo gentagne Gange i den senere Tid havde været stillet overfor dertil sigtende Forslag, men uden at give dem sin Tilslutning. Spørgsmaalet var, om der kunde siges at være Trang til Stede til at gennemføre et Forslag som det af Mindretallet stillet, og dette Spørgsmaal maatte efter Talerens Mening absolut besvares bekræftende. De økonomiske Forhold for den arbejdende Klasse af Befolkningen og for store Dele af den saakaldte Middelstand var blevet af en saadan Art, at man maatte standse ved Tanken om, hvorledes Hjemmene kunde opretholdes. Dersom man undersøgte Forholdene nøjere, maatte man erkende, at der var stor Trang til Stede i mangfoldige Hjem. Mange havde vel nok ved Krigens Begyndelse kunnet møde Dyrtiden ved egne Midler, men disse var nu opbrugte. Ganske vist havde Arbejderne dels gennem nye Lønoverenskomster og dels ved den mindre Arbejdsløshed opnaaet en Indtægtsforøgelse af ca. 12 %, men Priserne paa Livsformødenheder var til Gengæld steget med ca. 40 %, foruden at Ildebrændselet var blevet saa overordentlig dyrt, at mange slet ikke havde kunnet købe det. Ligeledes var Prisen paa Klæder og Fodtøj steget i betydelig Grad, og Huslejen var blevet 10-15 % højere, saa det var forstaaeligt, at Merindtægten langt fra kunde opveje de forøgede Udgifter. Efter Talerens Opfattelse havde man nu naaet det Tidspunkt, at det var umuligt for mindre bemidlede at fortsætte, hvis Hjemmene ikke skulde opløses, og det var derfor fuldt forsvarligt at komme baade Arbejderne og Middelstanden til Hjælp. Dette havde Lovgivningsmagten ogsaa haft Forstaaelsen af, hvilket kunde ses deraf, at Dyrtdsloven var blevet vedtaget med Enstemmighed. Som bekendt blev det i Dyrtdslovens to første Paragraffer angivet, hvorledes Kommunerne kunde gaa frem efter deres Bestyrelses Skøn, og for Aarhus Kommunes Vedkommende var Forholdet saaledes, at man ikke kunde nøjes med at anvende § 1, idet man saa ikke paa langt nær vilde afhjælpe Nøden i mangfoldige smaatstillede Hjem. Det var derfor nødvendigt ogsaa at anvende § 2, der hjemlede Kommunalbestyrelserne Ret til at foretage Prisnedsættelser paa de almindelige Livsformødenheder. At det var nødvendigt at gaa ud over Dyrtdslovens § 1, anerkendte Dyrtdsudvalgets Flertal ved at stille sit Forslag, som dog, selv om det vilde hjælpe noget, langt fra var vidtgaaende nok. Dette Forslag, der gik ud paa at yde en Hjælp af 2 Kr. pr. Maaned pr. Barn til Familier med en Indtægt af 2000 Kr. og derunder, vilde forhindre, at

Hjem uden Børn kunde faa Hjælp, hvor ringe end Indtægten var, og dette syntes ikke forsvarligt. For et Hjem med 2 Børn vilde Hjælpen efter Flertallets Forslag kun blive 25 Øre pr. Individ om Ugen, og dette vilde naturligvis ikke betyde synderligt, hvis Indtægten kun var 12 -1400 Kr. Endelig kunde det vel ogsaa siges, at mange Hjem med noget over 2000 Kr. i Indtægt kunde trænge til Hjælp, men saadanne Hjem vilde efter Flertallets 'Forslag være ganske afskaaret fra at faa Hjælp. Det var saaledes nødvendigt, at Byraadet vedtog de videregaaende Foranstaltninger, hvortil Mindretallets Forslag sigtede. Selv om disse Foranstaltninger blev iværksat, vilde Hjælpen ikke holde Hjemmene skadesløse for Udgiftsstigningen, men der maatte jo efter Loven være en Grænse. Dog kunde Tilstanden meget vel udvikle sig saaledes, at man maatte gaa til endnu mere vidtgaaende Foranstaltninger. - Det næste Spørgsmaal var saa, hvorledes Merudgiften skulde skaffes, og her skulde Taleren villigt indrømme, at det blev en stor Udgift for den Del af Skatteyderne, som skulde afholde den. Mindretallets Forslag gik ud paa, at Udgiften skulde afholdes ved en Tillægsskat paa Indtægter paa 6000 Kr. og derover. Det kunde vel nok tænkes, at der mellem disse Skatteydere var Hjem, hvor Tillægsskatten vilde føles haardt, men gennemgaaende kunde der nok regnes med, at Folk med en Indtægt af 6000 Kr. og derover bedre kunde taale denne. Merudgift, end den almindelige Befolkning kunde taale Dyrtiden. Desuden maatte der regnes med, at mange havde haft ekstraordinært store Indtægter paa Grundlag af den Merudgift, de mange Smaahjem havde haft, og det var da naturligt, at de maatte tilbagebetale en Del til de forurettede. Taleren kunde ikke tænke sig, at Ministeren skulde nære nogen Betænkelighed ved at give sit Samtykke til et Forslag som Mindretallets. Sluttelig anbefalede Taleren Mindretallets Forslag og bemærkede, at dettes tekniske Side naturligvis nærmere maatte udformes, men at det jo næppe vilde volde større Vanskelighed. Tanken var at anvende Kuponer lydende paa 2 Kr. ved Indkøb af Brød, Mel, Margarine og Fedt og maaske enkelte andre Varer, men det kunde altsaa nærmere overvejes.

Møller kunde ganske slutte sig til Formandens Udtalelser. Det vilde ses af Kommunebogholderens og Skatteinspektørens Beregning, at der gennem Hjelpekassen var blevet ydet forsvarlig Hjælp til alle, der trængte der til, og det havde ingen i Byraadet modsat sig, tvært imod. For Aaret 1917-18 var den kontante Udgift til Understøttelse gennem Hjelpekassen beregnet til over 50000 Kr. pr. Maaned, uagtet den tidligere Formand for Hjelpekassens Bestyrelse, Forvalter Marinus Petersen, i Februar Maaned havde ment, at der kunde regnes med 30 å 35000 Kr. gennemsnitlig pr. Maaned. Desuden

var der blevet givet ekstra Hjælp paa adskillige Omraader, f. Eks som Rabat paa Kul, som Dyrtidstillæg til Funktionærerne, som Forhøjelse af Alderdomsunderstøttelse og paa flere andre Steder. Alt dette viste, at Byraadet gerne vilde hjælpe, saa det kunde ikke med mindste Ret siges, at Byraadet havde været karrigt overfor dem, der virkelig følte Dyrtidens Tryk. Taleren havde i Dyrtidsudvalget gjort alt muligt for at naa til Enighed, men Mindretallet havde ikke villet forhandle paa det Grundlag, man fra Flertallets Side havde foreslaaet. Taleren fremholdt dernæst Hovedpunkterne i de to Forslag og udtalte, at Mindretallet først havde holdt paa, at der skulde ydes 2½ Kr. pr. Indbygger om Maaneden, men var gaaet ned til 2 Kr., da det saa det økonomiske Resultat, samt at man i Flertallets Forslag havde Bevis for, at den Side af Byraadet, som Taleren tilhørte, var villig til at hjælpe dem, der led mest under Dyrtiden. I andre Kommuner som f. Eks. Aalborg, Randers og Odense og næsten alle andre Købstæder blev der ikke ydet nær saa meget som Flertallet nu foreslog, idet man i disse Byer end ikke anvendte § 1 fuldtud, medens Flertallet her foreslog at gaa langt ud derover. Efter Flertallets Forslag skulde Udgiften dækkes ved en Tillægsskat paa alle Indtægter paa 6000 Kr. og derover. Tillægsskatteprocenten vilde blive 2 9/10, og regnede man saa med, at Indtægten i 1917-18 vilde gaa ned til normal Højde, blev Skatteprocenten ca. 13, saaledes at de Skatteydere, der tillige skulde svare Tillægsskat, kom op paa en Skatteprocent af 15 9/10, hvilket vist maatte siges at være tilstrækkelig højt. Efter Mindretallets Forslag vilde Skatteprocenten for de Skatteydere, der skulde svare Tillægsskat, blive 20 3/10 og dertil kom Statsskat og Merindtægtsskat. Disse Folk vilde saaledes komme til at svare ca. 25 % af deres Indtægt i Skat, hvad vist enhver vilde kalde ganske urimeligt, foruden at det for manges Vedkommende vilde være umuligt at betale Skatten. Skulde Mindretallets Forslag blive vedtaget, hvad det vel nok blev, vilde det blive en storstilet Reklame for Aarhus, selv om det ikke blev i den Retning, man kunde ønske. Følgen skulde i hvert Fald nok vise sig ved, at mange, navnlig Pensionister og Smaakapitalister, flyttede fra Byen. Det var jo nemlig kun Blaar i Øjnene paa disse Skatteydere, naar man fremhævede, at de jo ogsaa fik Rabatmærker. En Mand med 10000 Kr. i Indtægt vilde maaske faa Rabatmærker for 80 Kr., men komme til at betale 800 Kr. i Tillægsskat, og for en Indtægt paa 50000 Kr. blev Tallene 80 Kr. og ca. 4000 Kr. Værre var det dog, at mange i 1916 havde haft en ret stor Indtægt, som de vilde komme til at svare Tillægsskat af, uagtet de i 1917-18 vilde komme ned paa en Indtægt af 2-3000 Kr. Hvorledes saadanne Folk skulde udrede deres Skatter, var ikke let at se. Hr. Marthin Pedersen havde udtalt, at en stor Del af de ekstraordinære Indtægter var tjent paa

Arbejderklassens Bekostning, men dette var ikke helt rigtig, idet vel nok den største Del var kommet ude fra. Taleren kunde ikke se andel, end at Mindretallets Forslag var et Klasseforslag, der tilsigtede at lade en mindre Del af Borgerne bære alle Udgifterne for den store Del. Taleren vilde gerne vide, hvorledes Mærkerne skulde anvendes. Efter Forslaget skulde alle Indbyggere have Ret til at faa Mærker, men det var ikke let at se, hvad f. Eks. de fattigunderstøttede, der boede paa Fattiggaarden, skulde bruge dem til, da det vel ikke var Meningen, at de skulde ombytte dem for Penge. De Mærker, der blev uddelt til fattigunderstøttede, for hvem man fik Refusion fra andre Kommuner, vilde være en ren og skær Foræring til disse Kommuner, og de alderdomsunderstøttede havde 2-3 Gange faaet Tillæg, sidste Gang 150000 Kr., og dermed skulde jo Merudgiften for dem i Anledning af Dyrtiden Visere dækket, ellers havde i hvert Fald Udvalget for Alderdomsunderstøttelse baaret sig forkert ad, idet man fik Halvdelen refunderet af Alderdomsunderstøttelserne, men kun Trediedelen af Udgiften efter Dyrtidslovens § 2. De Mennesker, der boede i Pensionater, samt Husassistenter og Karle, der fik Kosten hos deres Principal, havde heller ikke Brug for Mærkerne. Udvalgets Flertal kunde ikke erkende, at der var en saadan Nødstilstand til Stede, at det var berettiget at gaa saa vidt, som Mindretallet foreslog. Først i den sidste Maanedstid var der blevet nogen Arbejdsløshed, men de fleste af de arbejdsløse vilde sikkert faa Beskæftigelse paa Landet, f. Eks. ved Tørveindustri o. lign. Taleren erindrede, at et Medlem af Byraadet engang havde sagt, at Mindretallet havde ingen Ret, men der var et andet Ord, der sagde, at strenge Herrer kun regerede kort. Maaske vilde man sige, at Udtalelser som Talerens bidrog til, at Folk flyttede fra Byen, men Ansvarret maatte dog komme til at hvile paa dem, der gennemførte Forslag som det, Mindretallet havde stillet. Det var næppe rigtigt, at Huslejen var steget 10-15 %, mange Lejere havde i hvert Fald ikke faaet Huslejen forhøjet. Ildebrændsel var ganske vist dyrt, men mange havde kunnet købe hos Belysningsvæsenet til ret rimelig Pris. Det maatte bemærkes, at naar Grænsen for Tillægsskatten var sat ved 6000 Kr., var det ikke en faktisk Indtægt paa denne Størrelse, men Skatteindtægten, saa det kunde meget vel ske, at Folk med kun 54-5600 Kr. i Indtægt kom til at betale Tillægsskat. Sluttelig henstillede Taleren til Byraadet at vedtage Flertallets Forslag.

Simonsen bemærkede, at Mindretallets Forslag ikke var noget nyt, idet et lignende Forslag allerede var blevet drøftet i Byraadet, Pressen og paa offentlige Møder og ved sidste Valg havde faaet Vælgernes Tilslutning. Særlig fra Middelstandens Side var det blevet fremhævet, hvor stor Betydning det vilde have, at § 2 blev ført ud i Livet, og samme

Opfattelse var kommet frem ogsaa andre Steder, f. Eks. i Aalborg hvor Stiftamtmand Bruun havde gjort sig til Talsmand for, at der blev hjulpet efter § 2. Mindretallets Forslag var det samme som det Forslag, der havde foreligget før Valget. Den Gang vilde det daværende Byraadsflertal slet ikke forhandle om Dyrtdsforanstaltninger efter § 2, hvorimod man nu dog var kommet saa vidt, at man vilde høre Tale om nogen Regulering af Varepriserne for visse Dele af Befolkningen. Som Forholdene havde formet sig, vilde en Prisregulering efter § 1 imidlertid ikke betyde noget, uden at den blev dyrere end en Regulering efter § 2, saa der var ikke andet at gøre end at anvende denne Paragraf, hvis man overhovedet vilde foretage en Prisregulering. Den forrige Dyrtdslov var ikke blevet anvendt i sin fulde Udstrækning, idet de store Skatteydere var blevet sparet for et Beløb paa 400000 Kr., som de kunde komme til at betale efter denne Lov. De store Skatteydere vilde altsaa komme til at slippe meget billigt, hvis § 2 ikke blev anvendt. Dyrtdsloven var en Frugt, som Befolkningen selv maatte plukke, og her i Byen havde Vælgerne sagt, at Frugten skulde plukkes. Udvalgets Flertals Forslag vilde bestemme, hvem der skulde nyde godt af Prisreguleringen, medens Mindretallets Forslag muliggjorde det for Borgerne selv at afgøre dette. Der kunde derfor ikke siges noget bestemt om, hvor stor Udgiften vilde blive. Velhaverne kunde jo lade være med at benytte Prisnedsættelserne, hvis de fandt Foranstaltningen meningsløs.

Naar Flertallet fandt det uheldigt at sætte Skatteprocenten ved 6000 Kr, kunde de Herrer have foreslaaet at sætte Grænsen ved 8000 eller 10000 Kr., hvilket man fra Talerens Partis Side antagelig intet vilde have imod. Som sædvanlig truede den konservative Side med at gaa til Ministeren, hvis den ikke fik sin Villie. Forhaabentlig fik den ikke noget ud af det. Den af Udvalgets Mindretal foreslaaede Rabat vilde betyde ikke saa ganske lidt for mange Mennesker. Arbejdsløsheden tiltog, og Nødstilstanden forøgedes fra Dag til Dag Stat og Kommune havde givet Dyrtdstillæg til Folk med ret store Indtægter, men Folk i privat Tjeneste havde intet faaet. Nu havde Rigsdagen givet en Lov, der kunde hjælpe disse Folk, og denne Lov burde benyttes. Det kunde næppe være Hr. Møllers Mening, at Fattigggaardens Beboere, Husassistenter, Pensionærer o. lign. skulde kunne faa Dyrtdsmærker. De, der ikke selv skulde købe deres Varer, fik selvfølgelig ingen Kuponer.

Mousten troede, at der efter Mindretallets Forslag vilde blive ydet lidt mere end efter det tidligere Forslag, men Forskellen var dog ikke ret stor. Det, der vilde blive ydet, var kun lidt imod, hvad der burde ydes, hvis man skulde naa til fuld Retfærdighed. Forholdet var jo nemlig det, at en Del Mennesker havde tjent mange Penge under Krigen, til Dels paa Bekostning af Landets øvrige Indbyggere. Kommunebogholderens og Skatteinspektørens

Beregning syntes at være stillet noget kunstigt op. Det faktiske var i hvert Fald, at der i 1916 var blevet tjent 12 Millioner Kr. mere end i forrige Aar, og at Skatteprocenten for Indtægter over 6000 Kr. vilde blive 7,6 % plus 4 % ifølge Mindretallets Forslag, altsaa ialt ca. 11,6 %".

N. Joh Laursen havde forstaaet det saaledes, at ogsaa Indtægter, der var noget mindre end 6000 Kr. kunde komme til at betale Tillægsskat. Kommunebodgholderen og Skatteinspektøren havde naturligvis ifølge Mindretallets Forslag maattet gaa ud fra, at alle Byens 66000 Indbyggere skulde have en Rabat af 2 Kr. pr. Maaned, men selv om en Del ikke benyttede Dyrtdismærkerne, blev det dog næppe saa mange, at man kunde regne med en synderlig mindre Udgift end den kalkulerede. Det var meget rigtigt, at Taleren havde stemt for Dyrtdisloven, men der var jo derfor intet til Hinder for, at han kunde anse nogle af dens Paragraffer mindre gode. I mange Kommuner vilde § 2 ikke blive anvendt, og blandt dem burde Aarhus efter Talerens Mening være. Det var forstaaeligt nok, at Byraadets Flertal følte sig bundet til Dyrtdisforslaget, som det delvis var valgt paa, men det kunde da ikke forpligte Byraadets øvrige Medlemmer. Iøvrigt vilde Taleren antage, at Flertallet helst vilde bort fra Forslaget. Forholdet var jo, at man var kommet ind i en saa vanskelig Periode, at det vilde blive svært at komme tilbage til normalt Leje igen, og Spørgsmaalet var da, om man skulde gøre Vanskelighederne større eller begrænse dem. Det var ikke godt i Øjeblikket at bruge de sidste Ressourcer, da der kunde komme Tider, hvor de vilde være mere nødvendige. Spørgsmaalet var altsaa, om der i Øjeblikket var Trang til saa vidtgaaende Foranstaltninger, som Forslaget gik ud paa, og om man ved at gennemføre Forslaget vilde tjene Kommunens Tarv. Det vilde ikke blive nogen god Fremtidskapital for Kommunen, al hele Byen skulde være understøttet, og at den Del af Indbyggerne, der skulde bære Byrden, mente at være gaaet for nær. Hr. Simonsen havde betegnet Forslaget som moderat, og man kunde altsaa vente sig mere yderliggaaehde Foranstaltninger, men det faktiske var dog, at Socialdemokraterne skar en bred Rem af andres Ryg, hvilket naturligvis var en nem Haandtering. Naar man bad andre bringe store Ofre, burde man ogsaa selv ofre noget. Taleren havde faaet en Følelse af, at store Dele af den offentlige Hjælp blev brugt til at betale Fagforeningskontingent, og han vilde derfor sætte Pris paa, at Fagforeningerne bragte det Offer for et halv Aars Tid at suspendere deres Kontingent. Dette vilde have en vis etisk Betydning, og det paagældende Beløb vilde nok kunne taale at ses ved Siden af det Beløb, man nu talte om til Dyrtdisforanstaltninger. Dersom Fagforeningerne bragte det Offer, kunde det maaske gøre de bedrestillede mere

offervillige. Endelig vilde man ogsaa derved modvirke, at en Del Mennesker blev ringere af Tankegang, end de gerne skulde. I disse Aar havde mange vænnet sig til at tage mod Understøttelse og afvænnet sig fra det rigtige, at Folk selv burde bære deres Byrder. Ved at understøtte hele Befolkningen fremelskede man den Følelse, at Samfundet skulde forsørge alle, medens det virkelige dog var, at enhver ved Flid og Vindskibelighed skulde sørge for sig selv. Taleren var en Ven af den almindelige Valgret, men han indsaa, at dersom den almindelige Valgret skulde gaa en god Fremtid i Møde, maatte Retsfølelsen ikke blive krænket for stærkt Taleren savnede Socialdemokraternes oprindelige Forslagsstiller i Dag, men den Ordfører, som var kommet i Stedet, havde sagt noget om, at Familier uden Børn kunde være lige saa trængende som Familier med Børn. Denne Paastand var dog vist lidt hasarderet, for selv om Børn var en Rigdom, var det dog næppe af den Slags, der taltes i Penge. Det var sandt, at Vanskelighederne blev større og større, men dette blev ogsaa mærket af Familier med nogenlunde Kaar. Statens Gæld var under Krigen steget med 200 Millioner Kr., og Kommunen havde ogsaa laant en Del. Den Begyndelse der nu blev gjort, kunde derfor ikke berolige Taleren. Skulde Udvalgets Mindretals Forslag blive vedtaget, vilde det komme til at svide til Byen i mange Aar. Arbejdet var vel en Kilde til Rigdom, men det var ikke hele Kilden, og der var mange Slags Arbejde uden det rent kropslige. Blev Forslaget gennemført, kunde Arbejdsevnen let svækkes hos mange. Taleren bad sluttelig Byraadet vedtage Udvalgsflertallets Forslag. Blev dette vedtaget, blev man fri for Indsigelsen overfor Ministeren, og man vilde faa Raad til at se en mere faretruende Situation i Møde.

Bech vilde henstille, at man søgte at undgaa den stigende Arbejdsløshed ved at have Arbejde parat til at tilbyde de arbejdsløse. Det vilde være mere værdifuldt for alle Parter, baade Kommunen og de enkelte, at tilbyde Arbejde end Penge, ikke mindst fordi det gjaldt om at være i Træning med Arbejde til den haarde Konkurrence, som vilde komme efter Krigen. Var man først blevet afvænnet med at arbejde, var det vanskeligt atter at tage fat med den tilbørlige Kraft. Det gjaldt da om at finde Arbejde til de arbejdsløse og navnlig Arbejde, der ikke krævede Raamaterialier. Taleren skulde i saa Henseende pege paa Udgravningen ved Hallsvej og de øvrige Foranstaltninger i Anledning af Banegaardsforholdenes Ordning, paa "Frihedens" Omdannelse til Park og paa Anlæget af et Stadion, og han vilde i d. et hele taget henstille til de forskellige Udvalg at have Arbejde parat, efterhaanden som Arbejdsløsheden tog til.

Marthin Pedersen havde ikke mærket meget til Udvalgsflertallets Forhandlingsvillighed. Det

var muligt, at Mindretallets Forslag var mere vidtgaaende end Dyrtidsforanstaltningerne i de fleste andre Byer, men det laa naturligvis i, at disse andre Byer blev styret ud fra samme Synspunkt, som raadede hos Udvalgets Flertal, og det var intet Bevis for, at Mindretallets Forslag ikke var berettiget og forsvarligt. Iøvrigt kunde der dog henvises til Nakskov, hvor alle Partier var enedes om at praktisere Dyrtidsloven paa lignende Maade, som Udvalgets Mindretal nu foreslog. Hr. N. Joh. Laursen havde talt smukt om det etiske, og Taleren skulde gerne erkende, at det vilde være rart, om der i større Grad var blevet set paa det etiske, end Tilfældet havde været. Taleren skulde i saa Henseende erindre om, hvorledes man ved Krigens Begyndelse fra alle Sider havde sagt, at det nu gjaldt om at staa samlet, men at det ikke varede længe, inden en Del af de bedst stillede paa alle mulige Maader søgte at berige sig paa de mindre velstillede Bekostning. Hr. N. Joh. Laursen havde videre talt om, at Mindretallets Forslag gik ud paa at skære en bred Rem af anden Mands Ryg, men det virkelige Forhold var jo dog, at man kun ønskede at følge den Vej, som Hr. N. Joh. Laursen selv gennem Lovgivningen havde givet Anvisning paa. Det var muligt, at Forslagets Gennemførelse vilde bevirke nogen Fraflytning fra Byen, men det blev jo kun Bevis for, at der var Folk, som vilde unddrage sig deres Forpligtelser. Forbaabentlig blev Skatteforholdene saaledes ændret, at dette ikke lod sig gøre.

Simonsen havde fundet det interessant at høre Hr. N. Joh. Laursens Bemærkninger om den almindelige Valgret, idet det jo tydeligt af disse fremgik, at Hr. Laursen kun fandt den almindelige Valgret god, naar den ikke vilde andet end det, Hr. Laursen og hans Meningsfæller vilde. Ved sidste Valg havde den almindelige Valgret imidlertid villet noget mere, og saa var Hr. Laursen ikke mere med. Det var ikke nogen fin Tankegang, Hr. Laursen aabenbarede ved sin Udtalelse om, at Socialdemokraterne helst vilde være fri for Forslaget. Dette var saa moderat, som det kunde være, og selv om det blev gennemført, vilde der være langt tilbage, inden den store Del af Befolkningen fik det, der efter Luther blev anset for nødvendigt for et Menneskes Nødtørft og Næring. Hr. Laursens Bemærkninger om Fagforeningerne viste, at disse ikke havde nogen Ven i Hr. Laursen. Fagforeningerne havde skaffet Arbejderne Fordele, der var mange Gange mere værd end det Kontingent, der var ydet til dem. I Stedet for at suspendere Fagforeningernes Kontingent, maatte man hellere fritage Arbejderne for at betale Skat, men skulde der inddrages Kontingenter, maatte man hellere lade Mesterforeningerne gøre Begyndelsen. Det var ikke Arbejderne, men andre, der skar brede Remme af andres Ryg. Som Forholdene stillede sig, var Velhaverne ikke gaaet for nær. Selv om en Mand, der havde

skrabet en Million ind ved andres Arbejde, skulde svare 25 % i Skat, slap han dog let i Sammenligning med den Mand, som med en Indtægt paa 15-1600 Kr. skulde betale 6-7 %. Naar den ny Grundlov traadte i Kraft, vilde de store Indtægter forhaabentlig faa en hel anden Skattefordeling at se.

Møller fremhævede, at Nakskov var den eneste By i Laudet, der havde gennemført et Forslag af lignende Art som det Udvalgets Mindretal nu fremsatte. Det var godt, at Hr. Simonsens Evne ikke var saa god som hans Villie, for ellers vilde de, der tjente noget, sikkert komme til at betale det hele i Skat.

Brøndum kunde ikke se rettere, end at Vælgerne havde ønsket, at Forslaget skulde gennemføres, og dette maatte naturligvis saa ogsaa ske. Da Staten kunde tage Indtægten, hvor den fandtes, vilde det have været rigtigst, om den ogsaa havde paataget sig de prisregulerende Foranstaltninger, men paa den anden Side maatte det dog erindres, at det var de borgerlige Partier, som havde modsat sig en Skatteordning, hvorefter Kommunerne kunde tage Skatten, hvor Indtægten blev tjent. Dyrtiden var ikke alene en Følge af de udenrigs Forhold, men maaske nok saa meget af, at Folk berigede sig paa Indlandets Bekostning. Netop naar man ikke vilde fremme de mindre heldige Følger af Understøttelsessystemet, burde man gaa til Prisreduktionen. De borgerlige Partier vilde kun hjælpe de aller daarligst stillede, men vilde have Ret til at trykke dem, der ikke ønskede offentlig Hjælp, ned til det mindst mulige Selv om Arbejdslønnen var blevet noget forhøjet for en Del Arbejdere, var der dog mange, som intet havde faaet, og under alle Omstændigheder havde Lønstigningen langt fra holdt Trit med Prisstigningen. Følgen var da ogsaa, at mange Familier levede i stor Nød. Helst burde derfor Priserne reguleres ned til normal Højde, men det var jo ikke muligt.

N. Joh. Laursen havde ikke mærket til, al Regeringspartierne havde gjort noget for at faa en bedre Skatteordning gennemført. Det var rigtigt, at der var gaaet meget i Stykker i Krigsaarene, men derfor skulde man alligevel søge at faa det etiske frem, hvor det var muligt. Taleren beklagede, at man ikke vilde tage hans lille Anvisning angaaende Fagforeningerne op, skønt der ingen Skade vilde være sket derved, og skønt det ikke var helt rigtigt, at offentlig Hjælp blev brugt til at betale Fagforeningskontingent med. Hr. Brøndum havde ment, at man netop som Modvægt mod Understøttelsessystemet burde foretage Prisreduktioner. Hertil vilde Taleren bemærke, at han ofte havde set ny Veje for Understøttelse blive sat i Værk, men aldrig set, at de gamle Veje derfor blev mindre

betraadt.

Brammer kunde ikke stemme for noget af Forslagene. Taleren havde den Opfattelse, at der i Aarhus var stor Lyst til at hjælpe dem, der var i Nød, og han vilde meget beklage, om Gennemførelsen af Mindretallets Forslag skulde bevirke, at Offervilligheden blev mindre i Fremtiden. Flertallets Forslag vilde næppe være tilstrækkeligt, men Mindretallets var for vidtgaaende og desuden ret uklart. Da baade Flertallet og Mindretallet havde udtalt Forhandlingsvillighed, vilde der forbaabentlig kunne komme et godt Resultat ud af en fortsat Forhandling, og dette vilde være samdeles glædeligt, da det vilde have stor Betydning, om man kunde naa til en enstemmig Beslutning. Blandt de anførte Næringsmidler, som skulde berøres af Prisnedsættelserne, savnede Taleren Mælk. Kunde man foreløbig enes om en betydelig Prisnedsættelse for Mælk, burde Forhandlingerne fortsættes, og man vilde forhaabentlig saa naa til et Resultat, der kunde samle alle.

Mindretallets Forslag vedtoges. Der vil være at indgive Andragende til Ministeriet om Samtykke til de ommeldte Foranstaltningers Iværksættelse, medens Spørgsmaalet om, hvorledes Udgiften skal bæres, udsættes til senere Behandling overensstemmende med Dyrtilslovens § 8.

Uddrag fra byrådsmødet den 31. maj 1917 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Indstilling fra Dyrtilsudvalget ang. den nærmere Ordning af de af Byraadet vedtagne Dyrtilsforanstaltninger og Tillægsskattens Udskrivning.

Fra Dyrtilsudvalget forelaa følgende Indstilling: "Efter Modtagelsen af hoslagte Skrivelse fra Aarhus Stiftamt af 24. d. M. der meddeler Byraadet Indenrigsministeriets Skrivelse af 19. s. M. vedrørende de af Byraadet i Henhold til Dyrtilslovens § 2 vedtagne Foranstaltninger, har Udvalget, da Sagen jo har Hast, vedtaget at indstille til Ministeriets Approbation, at den vedtagne Prisnedsættelse af 2 Kr. pr. Maaned for hver Person alene bringes til Anvendelse paa Rugbrød og Mælk saaledes, at Beløbet uddeles i Værdimærker à 50 Øre uden at der gøres nogen Sondring mellem Prisnedsættelsen paa hver af de to nævnte Slags Levnedsmidler.

Udvalget henstiller derhos, at Spørgsmaalet om Grænsen for de Skatteydere, der skal bære den Del af Tillægsskatten for 1917-18, som skal udskrives som personlig Kommuneskat, tages op til Behandling overensstemmende med Dyrtdslovens § 9. Som det vil være i Byraadets Erindring, gik Indstillingen fra Udvalgets Mindretal, der vedtoges af Raadets Flertal, ud paa, at Grænsen sættes til 6000 Kr. i Skatteindtægt, og Udvalgets Flertal, der jo iøvrigt kun indstiller saadanne Foranstaltninger, der kunne rummes under Dyrtdslovens § 1, indstiller samme Grænse med Hensyn til de Skatteydere, der skal bære Tillægsskatten."

Toges til Efterretning, idet Grænsen for Skatteyderne fastsættes til 6000 Kr.

Uddrag fra byrådsmødet den 21. juni 1917 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Fra Dyrtdsudvalget forelaa

følgende Skrivelse angaaende Spørgsmaalet om, hvorvidt Kommunen bør sikre sig en Beholdning af Flæsk til den kommende Vinter:

"I Dyrtdsudvalget er det Spørgsmaal, som ogsaa er kommet frem i Byraadet: om der er Grund for Kommunen til i Tide at sikre sig en Beholdning af Flæsk til den kommende Vinter, bleven behandlet med det Resultat, at Udvalget har delt sig i to Mindretal, af hvilke det ene (Mikael Johansen og J. Chr. Møller) er af den Anskuelse, at der ikke er tilstrækkelig Grund til at iværksætte den ommeldte Foranstaltning, medens det andet Mindretal (Marthin Pedersen og Søren Petersen) indstiller, at man gaar videre i Sagen og foreløbig indgiver Forespørgsel til Landbrugsministeriet eller Prisreguleringskommissionen overensstemmende med hoslagte Koncept.

Formanden forbeholder sig sin Stilling, naar Svar paa den nævnte Forespørgsel foreligger".

Udkastet til Forespørgselen var saalydende:

"Efter at det ad forskellige Veje var kommet til Byraadets Kundskab, at man nærede Frygt for, at Svinebesætningerne her i Landet paa Grund af Mangel paa Foderstoffer i denne Tid

skulde blive saa stærkt reducerede, at der til Vinter kunde blive Tale om Mangel paa Flæsk, er det Spørgsmaal bleven rejst i Raadet, om det vilde være rigtigt, at Aarhus Kommune i Tide indkøbte og eventuelt nedsaltede saa store Kvantiteter Svin, at man derigennem saa vidt muligt kunde sikre Befolkningen mod at maatte undvære dette Næringsmiddel. Byraadet har derefter ladet undersøge, om der her i Byen findes saadanne Lokalteter, at saltet Flæsk i dem kan opbevares ogsaa i Sommertiden, og har erholdt oplyst, at der i de til det tidligere Bryggeri Trøjborg hørende Bygninger findes 3 Kældere, som maa antages at være tilstrækkelig kølige og rummelige til deri at opbevare betydelige Kvantiteter Flæsk.

Byraadet tillader sig herefter at forespørge, om der efter Kommissionens Skøn maatte være tilstrækkelig Grund til at iværksætte den ommeldte Foranstaltning, og om det fornødne Antal Svin maa antages at kunne faas tilkøbs. Man har tænkt sig, at der maatte være Tale om ca. 5000 Svinekroppe, at levere med mindst 200 Stk. ugentlig, idet Leverancen jo da helst maatte begynde snarest muligt.

Forsaavidt det fornævnte Spørgsmaal maatte blive besvaret bekræftende, gaar Byraadet ud fra, at Kommunen maa være berettiget til - uanset hvilke Priser der iøvrigt maatte være de gældende for Flæsk - at tage en saadan Betaling ved Afhændelsen til Byens Beboere, at Kommunen holdes ganske skadesløs, f. Eks. ogsaa for Rentetab, og at der, hvis Priserne skulde blive saa lave, at Flæsket ikke kan afhændes her i Landet uden Tab, fra Statens Side vil blive ydet Kommunen al mulig Støtte til Produkternes Salg i Udlandet saaledes, at Kommunen derved saa vidt muligt bliver holdt skadesløs".

Formanden forelagde Indstillingen. Meningerne var meget delte om, hvorvidt det vilde være heldigt at foretage saadanne Indkøb, for selv om der skulde ske en stærk Reduktion af Svineproduktionen, vilde der dog sikkert være nok til Landets egen Forsyning, hvis Udførsel blev forbudt, hvad jo naturligvis vilde ske, hvis Besætningerne blev reduceret stærkt. Desuden vilde der vel, hvis det skulde gaa saa galt, at der ikke blev nok til Landets eget Forbrug, ske en Rationering, saaledes at Kommunen vilde komme til at ofre en Del af det Kvantum, det muligt havde oplagret. Den eneste Grund til at foretage Foranstaltningen var da, at det vilde være rart at have sikret sig, hvis der kun vilde blive nogenlunde tilstrækkeligt til Landets eget Forbrug, men det vaj ikke meget sandsynligt. Der var imidlertid intet i Vejen for at indgaa til Landbrugsministeriet med den foreslaaede Forespørgsel. Udgiften var anslaaet til ½ Million. Marthin Pedersen kunde i meget underskrive Formandens Udtalelser,

men syntes dog, at Forholdene var saa vanskelige og saa saa stærkt ud til at blive endnu vanskeligere, at der kunde være Grund til at værne om Beboerne i videste Udstrækning. Taleren kunde derfor anbefale, at man gav Forespørgslen Tilslutning, men kunde ønske, at den blev sendt baade til Landbrugsministeriet og til Prisreguleringskommissionen, samt at den fik en Tilføjelse om, at man ønskede selv at indkøbe og slagte Svinene paa det offentlige Slagtehus, idet dette vist var nødvendigt for Holdbarhedens Skyld.

Formanden kunde godt tiltræde, at Forespørgslen fik den nævnte Tilføjelse, men troede at man burde indskrænke sig til at spørge Landbrugsministeriet, som jo øjeblikkelig vilde henvende sig til Prisreguleringskommissionen.

Mikael Johansen havde intet imod, at Forespørgslen blev afsendt, da der jo deri ikke laa nogen Tiltrædelse af Tanken om Oplagringen. Som bekendt havde Københavns Kommune foretaget vidtrækkende Foranstaltninger i lignende Henseende, men den almindelige Mening blandt Landboerne var dog vist, at Svineprisen vilde falde med 50 % i Efteraaret, fordi der til den Tid ikke vilde kunne skaffes Foder. Skulde den Mening være rigtig, vilde det være galt at købe nu. I Prisreguleringskommissionen mente man ikke, at der var Fare for egentlig Nød, hvis Udførselen blev standset.

Jakob Jensen ansaa det for rigtigt at søge Oplysning, hvor man mente at kunne faa den. Det kunde være godt nok at standse Udførselen, hvis der blev Mangel, men Forholdet kunde let forme sig saaledes, at Nabolandene vilde bytte Varer med os, og saa blev Sagen noget anderledes.

Søren Petersen anbefalede at afsende Forespørgselen. Det vilde utvivlsomt være rigtigt at foretage Indkøb og Oplagring af Flæsk og Flæskekød, da der sikkert vilde blive Mangel til Efteraaret. Svinebestanden var allerede sunket med en Trediedel, og Flæsk var et af de bedste Næringsmidler, ja et uundværligt Næringsmiddel, særlig i de smaa Husholdninger. Smør kendte de fleste kun af Navn, og Margarine var ikke til at faa, saa var der kun Fedt tilbage. Hver Gang der var Tale om at hjælpe de smaa, havde man fra en vis Side altid noget derimod, men naar det gjaldt om at forskønne Bispetorvet, var de Herrer ikke bange for at øse ud. I Udvalget havde Hr. Mikael Johansen optraadt, som om han var de smaa Handlendes Ven, og det var glædeligt, da Hr. Mikael Johansen jo ellers ikke plejede at være det. Taleren anbefalede at fremme Sagen.

Indstillingen vedtoges.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Indenrigsministeriets Approbation paa de af Byraadet vedtagne Dyrtidsforanstaltninger i Medfør af § 2 i Lov Nr. 397 af 28. December 1916.

Toges til Efterretning.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Indstilling fra Dyrtidsudvalget om Indkøb og Nedsaltning af Svin.

Formanden oplyste, at Indenrigsministeren havde tilstillet samtlige Kommunalbestyrelser en kraftig Opfordring til at foretage Nedsaltning af Flæsk til Brug for Befolkningen i den kommende Vinter, og at Dyrtidsudvalget indstillede at indkøbe og nedsalte mindst 3000 Svin. I Øjeblikket kunde Sagen ikke helt overses, da man ikke vidste fuld Besked med hverken Kvaliteten eller Kvantiteten af de Svin, der kunde faas, og det maatte derfor være en Forudsætning, at der skulde forhandles med Udvalget for de eksportberettigede Slagterier. Dersom Byraadet tiltraadte Forslaget, skulde Taleren snarest søge en saadan Forhandling optaget og skulde saa senere meddele Byraadet, hvorledes Sagen stillede sig.

Brøndum vilde bede Udvalget fremme Sagen af al Magt, da Svineholdet allerede var blevet stærkt indskrænket, og Svinene ikke mere var Fedesvin i almindelig Forstand.

Formanden havde i Sinde at rejse til København allerede i Aften og søge Forhandling med Slagteriernes Udvalg i Morgen.

N. Joh. Laursen var klar over, at de af Hr. Brøndum paapegede Vanskeligheder var tilstede, men troede det dog godt nok, at man ikke tidligere havde taget fat paa Sagen, fordi Foraars- og Sommermaanederne ikke var heldige til Nedsaltning. Selv om der nu blev forskellige Vanskeligheder, vilde man dog sikkert opnaa at faa et værdifuldt Produkt.

Brøndum havde ikke tænkt paa, at man skulde have slagtet i Foraaret, men kun, at man noget tidligere skulde have sikret sig et større Antal Svin. Iøvrigt var det underligt, at Regeringen ikke havde paabudt, at hver Ejendom skulde holde et vist Antal Svin.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 30. august 1917 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Fra Dyrtidsudvalget forelaa følgende Indstilling angaaende Kokesforsyning:

"Udvalget har vedtaget at indstille til Byraadet, at der til Hjælpekassen rettes Anmodning om at tilstaa enhver Familie eller enligstillet Person, som fører selvstændig Husholdning, og som for Skatteaaret 1917-18 er ansat i Skat til Staten af en Indtægt paa 2000 Kr. eller derunder et Beløb af 3 Kr. pr. hl Kokes for indtil 6 hl, og for de Familier eller enligstillede Personer (med selvstændig Husholdning), der er ansat til en Indtægt paa over 2000 Kr., men under 2500 Kr., 2 Kr. pr. hl. for indtil 6 hl. Herfra undtages de, der ifølge deres Skatteangivelse have en Formue paa 10000 Kr. og derover, og de, der oppebærer fast Understøttelse af Kommunen."

Formanden forelagde Indstillingen. Situationen var saaledes med Hensyn til Dyrtidsforanstaltninger efter § 1, at Grænsen af 15 Kr. pr. Indbygger vilde være naaet med de vedtagne Foranstaltninger. At gaa videre efter § 2 ansaa Udvalget ikke for heldigt i Øjeblikket, idet man saa vilde komme op paa saa store Beløb, at det ikke for Tiden vilde være forsvarligt. Derimod kunde Udvalget tilraade det i Indstillingen nævnte. Det var naturligvis en Forudsætning, at der i hvert enkelt Tilfælde maatte kræves Ansøgning fra dem, der ønskede Rabat ved Indkøb af Kokes, og ligeledes, at der skulde ske Undersøgelse, men selvfølgelig vilde denne, naar der som i Forslaget var fastsat visse Indtægtsgrænser, blive noget summarisk.

Simonsen kunde i Øjeblikket ikke se nogen bedre Udvej end den foreslaaede, men var dog ikke sikker paa, at Hjælpens Tilmaaling vilde blive fuldt retfærdig, med mindre der ogsaa blev taget Hensyn til Familiernes Størrelse. Maaske vilde det være umuligt eller i hvert Fald for vidtløftigt at fastsætte Regler i saa Henseende, men Taleren vilde dog henstille, at

Spørgsmaalet blev overvejet. Endvidere vilde han henstille til Overvejelse, om der ikke kunde træffes en lignende Ordning, som den man havde i København, med Hensyn til Betalingen af det Kvantum Kokes, man bestilte, saaledes at Smaafolk ogsaa her i Byen før Kokesleveringen kunde indbetale Smaabeløb, efterhaanden som det blev dem muligt.

Niels Jensen fandt det mærkeligt, at Dyrtingsudvalget havde afgivet Meddelelse til Dagbladene om den nu foreslaaede Dyrtingsforanstaltning, forinden Sagen blev forelagt for Byraadet. Allerede for 3 Dage siden havde Forslaget staaet i Bladene.

Simonsen havde ikke set noget om Sagen i Bladene før i Gaar, og det hele der da stod, var, at Dyrtingsudvalget havde besluttet at indstille den nu foreslaaede Ordning til Byraadet.

Formanden maatte anse det for heldigst, at der intet kom frem i Bladene om det, der skulde behandles for lukkede Døre, før Behandlingen var tilendebragt.

Christensen skulde indrømme, at det vilde være heldigt, om der kunde tages Hensyn til Børneantallet, naar Hjælpen skulde tilstaaes, men troede, at det vilde være uoverkommeligt at gennemføre en Ordning i saa Henseende. Det var rigtigt, at Arbejdernes Fællesorganisation i København havde uddelt i Mærker à 1 Kr. til de forskellige Organisationer, og at disse solgte Mærkerne til Medlemmerne, som paa den Maade altsaa kunde spare noget sammen til Indkøbet af Brændsel, men man var vist for langt fremme i Tiden til, at en lignende Ordning kunde gennemføres her, og desuden kom man nok over Betalingspørgsmaalet derved, at Kokesene kunde udleveres i smaa Portioner.

Mousten kunde tænke sig, at det vilde være heldigere at sætte Indtægtsgrænserne efter det Beløb, der blev betalt Skat af, i Stedet for efter den virkelige Indtægt,

Formanden oplyste, at det var overvejet, om Indtægtsgrænserne ikke skulde sættes efter den ansatte Indtægt, men at man havde ment det retfærdigst at sætte dem efter den virkelige Indtægt.

Mousten syntes dog, at den ansatte Indtægt i Almindelighed vilde danne et bedre Grundlag for vedkommendes Evne end den virkelige Indtægt.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 20. september 1917 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Bekendtgørelse af i. September 1917 vedrørende de ved kgl. Anordning af 29. August 1914 nedsatte kommunale Kommissioner, saalydende:

"I Medfør af § 1 i midlertidig Lov af 7. August 1914 om Regulering af Prisen paa Levnedsmidler og Varer, jfr. Lov af 16. November 1914 om Straf for Overtrædelse af de ifølge fornævnte Lov trufne Foranstaltninger, fastsættes efter Indstilling fra den overordentlige Kommission af 8. August 1914 herved følgende:

Den overordentlige Kommission af 8. August 1914 bemyndiges til, hvor bestemte Sagers Behandling maatte gøre det fornødent, at tillægge de i Henhold til kgl. Anordning af 29. August 1914 nedsatte kommunale Kommissioner Beføjelse til saavel af offentlige Myndigheder som af Private at kunne kræve alle til vedkommende Sags Behandling nødvendige Oplysninger meddelte.

Den samme Beføjelse til at kræve Oplysninger meddelt kan de nævnte kommunale Kommissioner i Henhold til en derom truffen Flertalsbeslutning udøve i Tilfælde, hvor Kommissionen af egen Drift foretager Undersøgelser vedrørende vedkommende Kommunes Forsyning med Varer og Prisene paa disse. Dog kan enhver, der føler sig brøstholden ved at være afkrævet saadan Oplysning, forinden han efterkommer den til ham af den kommunale Kommission rettede Begæring, indanke denne for Den overordentlige Kommission af 8. August 1914."

Mikael Johansen udtalte, at de kommunale Kommissioner hidtil ikke havde haft den Autoritet, de nu i Henhold til Cirkulæret fik, saaledes at de nu kunde gribe ind, hvor det maatte behøves. Da det imidlertid ikke vilde være mulig for Kommissionens 3 Medlemmer at undersøge, om alle Maksimalpriserne blev overholdt, vilde Taleren henstille til Borgerne at gøre Anmeldelse til Kommissionen, naar Overtrædelse fandt Sted.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 22. november 1917 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Cirkulære af 10. Novbr. 1917 fra Indenrigsministeriet vedrørende Nedsaltningen af Flæsk.

Toges til Efterretning.

Meddelelse fra Skattekontoret om Udgiften til Prisnedsættelse paa Kokes.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 6. december 1917 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Bekendtgørelse af 22. November 1917 fra Indenrigsministeriet om Handel med og Slagtning af Svin.

Toges til Efterretning.

Cirkulæreaaf 19. November

1917 fra Indenrigsministeriet om Nedsaltning af Oksekød.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 20. december 1917 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Meddelelse af 17. Decbr. 1917 fra Skattekontoret om Resultatet af Optællingen af Flæskebeholdninger, saalydende:

"Ved Nærværende skal jeg ikke undlade at meddele det ærede Byraad, at Resultatet af Optællingen af Beholdningerne af Flæsk og Svinekød hos Kommunens Husstande viser, at 746 Personer har sikret sig den fornødne Mængde Flæsk og fraskrevet sig Retten til at komme ind under Rationeringen.

67140 Personer har enten slet ikke eller kun delvis forsynet sig, og disse Personer har opgivet at ligge inde med et Kvantum paa ialt 35211 kg Flæsk eller Svinekød.

Med en Ration af 14 kg pr. Individ vil der altsaa komme til at mangle 904749 kg.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 10. januar 1918 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Indstilling fra Dyrtidsudvalget angaaende et afet Mindretal indenfor Udvalget

fremSAT Forslag om yderligere Udstedelse af Dyrtidsmærker.

Fra nævnte Mindretal forelaa følgende Indstilling:

"I Henhold til Beslutning paa Rigsdagen, hvorved der er givet Kommunerne Ret til i Henhold til Dyrtidslovens § 1 i Stedet for 15 Kr. pr. Indbygger at anvende 27 Kr. pr. Indbygger til Dyrtidsforanstaltninger, foreslaar undertegnede Medlemmer af det af Aarhus Byraad nedsatte Dyrtidsudvalg følgende Forslag forelagt til Beslutning for Byraadet.

Foruden de alt foretagne Dyrtidsforanstaltninger udsteder Kommunen nye Dyrtidsmærker lydende paa et Beløb af 50 Øre pr. Uge.

Dyrtidsmærkerne tilstilles enhver Familieforsørger (hertil henregnes ogsaa enlig stillede Personer, der har Børn at forsørge) hvis aarlige Skatteindtægt ikke er over 1700 Kr., hans Hustru og hjemmевærende Børn til og med det fyldte 18 Aar.

Familieforsørgere, hvis aarlige Skatteindtægt er over 1700 Kr., men ikke over 2200 Kr., erhoder kun Dyrtidsmærker til hjemmевærende Børn til og med det fyldte 18 Aar.

Dyrtidsmærkerne kan anvendes til Køb af Smør, Brød og Mælk.

Den for Kommunen herved paabyrdede Udgift tilvejebringes i Henhold til Dyrtidsloven.

Ovennævnte Forslag er gældende fra 1. Januar d. A. at regne til Dyrtidslovens Ophør (31. Marts d. A.).

Søren Petersen. Marthin Pedersen.

Fra Udvalgets Flertal forelaa følgende Indstilling:

"Udvalgets Flertal, Formanden, J. Chr. Møller og Mikael Johansen, har vedtaget at indstille,

at Sagen, forinden endelig Beslutning angaaende de foreslaaede Dyrtdsforanstaltninger tages, forelægges Budgetudvalget med Anmodning til dette om at tage under Overvejelse, hvorledes de til Dækning af Udgifterne ved de nævnte Foranstaltninger fornødne Midler skal tilvejebringes, særlig om de kan afholdes ved Laan. - - Et Aftryk af en af Kommunebogholderen afgiven Redegørelse af 19. December 1917 angaaende Udgifterne ved de hidtil trufne Dyrtdsforanstaltninger, samt en Skrivelse fra Kommunebogholderen af 7. Januar 1918 vedlægges." -

Formanden erklærede, at denne Sag ifølge sin Beskaffenhed maatte underkastes 2 Behandlinger overensstemmende med Forretningsordenen, da det med de af Udvalgets Mindretal foreslaaede Grænser vistnok vilde andrage ea. 300000 Kr. Udvalgets Flertal havde ikke i Øjeblikket kunnet tage Stilling til Sagen, idet det mente, at man først raatte have nærmere konstateret, hvorledes Kommunens Status var, og undersøgt, hvorfra Pengene skulde komme. Som det fremgik af de fra Kommunebogholderen medfølgende Indberetninger, var Kommunens Status i Øjeblikket daarlig, thi uagtet Kommunen havde laant 6650000 Kr. i 1916 og 2550000 i 1917, var der den 1. December 1917 kun et Beløb paa ca. 1550000 Kr. disponibelt. Dette Beløb var yderligere gaaet ned, saa Kommunen den 1. Januar 1918 af rede Penge kun ejede ca. 100000 Kr. Naturligvis havde man betydelige Beløb indestaaende i forskellige Banker, og desuden havde Belysningsvæsenet lagt Beslag paa overordentlig store Summer, saaledes at Udgiften til dette overskred Indtægten med ca. 4½ Mill. Kr. Det burde ogsaa undersøges, hvor meget af dette Beløb der kunde antages at ville gaa tilbage til Kommunekassen. Af disse forskellige Grunde vilde Taleren paa Udvalgsflertallets Vegne anbefale at udsætte Sagen og henvise den til Budgetudvalget.

Marthin Pedersen vilde indrømme, at Kommunens økonomiske Stilling for Øjeblikket var meget svag, saa der var al Grund til at være forsigtig med sine Bevillinger og ikke komme længere ud end højst nødvendigt Med Hensyn til selve Forslaget mente Taleren dog, at Udvalget kunde have samlet sig i den Opfattelse, at Forslaget tiltrængtes og var fuldt forsvareligt, for i Virkeligheden var man enige derom.

Det var naturligt, at Midlerne fremskaffedes gennem Tillægsskatten; men naar Flertallet i Udvalget ikke havde kunnet gaa ind paa denne Opfattelse, var Byraadet indtil videre nødt til at bøje sig derfor og lade Sagen gaa til Budgetudvalget, saa det kunde overveje, hvorledes Midlerne skulde tilvejebringes. Af den Grund fandt Taleren ikke Anledning til at gøre

yderligere Bemærkninger til Forslaget, men han nærede dog ikke Tvivl om, at Byraadet vilde gaa med til at gennemføre det, da Udvalget i Virkeligheden var enigt om, at Forslaget tiltrængtes.

Forslaget overgik til 2. Behandling og henvistes til Budgetudvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 17. januar 1918 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Cirkulære af 4. Januar 1918 fra Indenrigsministeriet til samtlige Amtmænd angaaende Dyrtdslovens Revision, saalydende:

"I Anledning af den forestaaende Revision af Lov Nr. 397 af 28de December 1916 om kommunale Dyrtdsforanstaltninger skulde man herved tjenstlig anmode D'Hrr. Amtmænd om hver for sit Vedkommende fra samtlige Kommunalbestyrelser i Amtet snarest muligt at ville indhente og senest den 31te Januar 1918 hertil indsende Oplysning paa de vedlagte 4 Skemaer om, hvilke forskellige Beløb Kommunalbestyrelserne henholdsvis i Tiden fra 1ste Januar til 31te Marts 1917 og i Tiden fra 1ste April til 31te December 1917 har anvendt i Henhold til Loven, samt om, hvilke Beløb Kommunalbestyrelserne agter at anvende i Tiden fra 1ste Januar til 31te Marts 1918, og til hvilke nærmere Øjemed de omhandlede Beløb er bevilgede; endelig udbedes Oplysning om, hvorvidt - og i bekræftende Fald i hvilket Omfang - Kommunalbestyrelserne har benyttet sig af den dem ved Dyrtdslovgivningen (§ 7 i Lov Nr. 320 af 22de December 1915, jfr. § 4 i Lov Nr. 317 af 30te Oktober 1916 og § 7 i Lov Nr. 397 af 28de December s. A.)

28de December s. A.) givne Bemyndigelse til at udskrive Tillægsskat for Regnskabsaaret 1916-17.

Man maatte derhos ønske at modtage en Udtalelse fra Kommunalbestyrelserne med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt det efter disses Erfaring maa anses for nødvendigt eller ønskeligt, at Dyrtdslovens Gyldighed forlænges, og i bekræftende Fald, hvilke Ændringer der eventuelt maatte ønskes optagne i Lovforslaget ved Lovens Revision.

De begærte Oplysninger bedes indsendte hertil, ledsagede af Amternes og eventuelt tillige Amsraadenes Udtalelser i Sagen. Da Ministeriet lægger megen Vægt paa at være i

Besiddelse af de omhandlede Oplysninger til det ovenfor fastsatte Tidspunkt, tilføjes, at Kommunalbestyrelserne, saafremt enkelte Poster ikke maatte kunne endeligt opgøres inden den nævnte Frist, maa opgive disses omtrentlige Størrelse.

Et Antal Eksemplarer af nærværende Cirkulære og de heromhandlede 4 Skemaer vil blive fremsendt til Fordeling mellem Kommunalbestyrelserne.

Formanden bemærkede, at skønt Cirkulæret kun forelaa til Efterretning, maatte han dog gøre opmærksom paa, at det snarest maatte overvejes, hvorledes det skulde besvares, saaledes at Indberetningen kunde afgives inden den 24. Januar, hvilket var den af Amtmanden fastsatte Frist. Antagelig maatte derfor Budgetudvalget straks tage Sagen op, saaledes at der kunde foreligge Indstilling til næste Møde.

Mousten vilde anse det for rigtigst at sende Cirkulæret til Dyrtingsudvalget.

Formanden kunde tænke sig, at Dyrtingsudvalget og i Forening kunde afgive Indstilling.

Toges til Efterretning.

Cirkulære af 5. Januar 1918 fra Indenrigsministeriet angaaende Lov Nr. 637 af 21. December 1917 om kommunale Dyrtingsforanstaltninger.

Toges til Efterretning.

Fra Skatteinspektøren forelaa følgende Meddelelse vedrørende Udleveringen af Dyrtingsmærker for November og December 1917 og Januar 1918 S:

"Jeg undlader ikke herved at meddele det ærede Byraad følgende Oplysninger vedrørende Udleveringen af Dyrtingsmærker for November, December og Januar Mdr.

Begæringernes Antal er 21784, hvoraf 655 ikke har afhentet Mærkerne.

Der er udleveret Mærker til 63648 Personer, hvilket for de nævnte Maaneder giver en Udgift paa..... 381888 Kr.

Tillagt Udgiften for de tidligere

6 Maaneder..... 707184 "

giver en samlet Udgift paa..... 1089072 Kr.

Til Dato er der indløst Mærker for 1079256 Kr. 50 Øre."

Toges til Efterretning.

Indstilling fra Dyrtidsudvalget angaaende et af et Mindretal indenfor Udvalget fremsat Forslag om yderligere Udstedelse af Dyrtidsmærker. (Se Side 387). - 2. Behandling.

Formanden udtalte, at Budgetudvalget, til hvem Sagen jo var blevet overgivet, var paa det Rene med, at Kommunens økonomiske Situation var meget alvorlig, men at det paa den anden Side ogsaa var klar over, at man ikke - særlig ined Byraadets nuværende Sammensætning - kunde komme uden om den af Lovgivningsmagten givne direkte Anvisning paa at træffe yderligere Dyrtids foranstaltninger. De Kassebeholdningen kun var lille i Øjeblikket, maatte der skaffes Midler til at komme over den øjeblikkelige Situation, og dette kunde kun ske ved Optagelse af Laan til Forøgelse af Kassebeholdningen. Senere maatte det saa overvejes, hvorledes Pengene endeligt skulde skaffes. Med dette Forbehold var Budgetudvalget enig om, at de af D'Hrr. Marthin Pedersen og Søren Petersen foreslaaede Dyrtidsforanstaltninger straks maatte iværksættes.

Det vedtoges med det af Formanden udtalte Forbehold med Hensyn til Pengenes endelige Tilvejebringelse straks at iværksætte de af Dyrtidsudvalgets Mindretal foreslaaede Foranstaltninger.

Uddrag fra byrådsmødet den 31. januar 1918 - side 9

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Fra Belysningsudvalget forelaa følgende Skrivelse:

"I Anledning af, at Belysningsvæsenet næppe vil kunne tilendebringe Rationeringen af Kokes førend midt i Marts Maaned, og der blandt Mindrebemidlede er Trang for Kul, tillader Udvalget sig at foreslaa, at der af Belysningsvæsenets Beholdninger udrationeres 2 hl Kul (Storekul og Nøddekul) til hver Husstand (med selvstændig Lejlighed) med en Indtægt af 2500 Kr. og derunder og iøvrigt efter samme Regler som for sidste Kokesrationering.

Prisen foreslaas fastsat til 12 Kr. pr. hl, ab Lager, hvorpaa der i Henhold til Dyrtidslovens § 1 foreslaas ydet en Rabat af 6 Kr. pr. hl, hvilket for ca. 12200 Husstande vil medføre en Udgift af ca. 146400 Kr.

Den nærmere Ordning med Hensyn til Udlivering af Rabatmærker foreslaas henvist til Dyrtidsudvalget".

Christensen anbefalede paa Udvalgets Vegne Indstillingen.

Møller fandt, at det var en god Maade at hjælpe paa, og antog, at det kunde gaa ind under Dyrtdslovens § 1. Samtidig vilde Taleren gøre opmærksom paa, at der paa denne Konto kun var 200000 Kr. tilbage, og naar de var brugte, havde man ikke mere at henvise til. Men Taleren kunde ønske, at man gik et Skridt videre og tog dem med paa Indtægter paa indtil 3000 Kr., hvis det ikke var imod Dyrtdsloven. Disse Folk havde hidtil ingen Hjælp faaet, og de var ret vanskeligt stillet i disse Tider.

Mariane Thomsen spurgte, om der ikke kunde findes en Maade, hvorpaa man kunde hjælpe enlig stillede Mennesker, som ikke var Forsørgere, saa de ogsaa kunde faa Del i Rationeringen. Naar de havde egen Lejlighed, skulde de jo ogsaa have Varme. Det vilde maaske føre for vidt at tage dem med alle, men i saa Fald kunde de maaske faa Del deri efter Ansøgning til Belysningsudvalget eller Dyrtdsudvalget.

Marthin Petersen anbefalede Belysningsudvalgets Forslag, og han vilde ogsaa godt gaa med til Møllers Ændringsforslag om at sætte en anden Grænse, f. Eks. 3000 Kr.. Men i saa Fald kunde det ikke komme ind under Dyrtdslovens § 1, da Grænsen for Aarhus var 2700 Kr. Det var maaske alligevel rigtigst at sætte Grænsen ved 3000 Kr. og saa lade Kommunen tage det lille Tab, der blev. Taleren var enig med Frk. Thomsen i, at der var begaaet en Uretfærdighed mod mange enligt stillede Personer, og Dyrtdsudvalget vilde næppe stille sig uvilligt til at faa dette Spørgsmaal til Forhandling snarest for at faa det ændret; det vilde sikkert være baade forsvarligt og rigtigst.

Brammer vilde ogsaa støtte Frk. Thomsens Forslag om at yde Brændselshjælp til enligt stillede Personer og ligeledes støtte Møllers Forslag om at sætte Grænsen til 3000 Kr., selv om det var umuligt at faa det ind under Dyrtdslovens § L

B røndum kunde ogsaa slutte sig til Forslagene, ogsaa med Hensyn til at sætte Indtægtsgrænsen noget højere, i hvert Fald til 2700 Kr., maaske ogsaa til 3000 Kr., selv om Kommunens Udgift derved vilde forøges noget.

Christensen havde intet imod at gaa til 3000 Kr., men da der regnedes efter Indtægter efter Fradrag af Skat, kom man alligevel op i Nærheden deraf, og naar Staten havde sat Grænsen ved 2700 Kr., burde man maaske nøjes dermed; derved vilde spares 12-13000 Kr. Hvad de enligt stillede angik, kunde man jo i Forslaget sige "alle med selvstændig Lejlighed", saa vilde alle komme med.

Møller vilde helst gaa til 3000 Kr., men naar det var Tilfældet, at Skatten regnedes fra først, vilde Forholdet jo blive omtrent det samme.

Jakob Jensen kunde forstaa, om man lavede en Rationering, saaledes at de paa de smaa Indtægter fik dobbelt saa meget som de paa de store, men der var ingen Anledning til at give Understøttelse til Folk med en Indtægt paa 3000 Kr.

Christensen svarede hertil, at Folk med 26-2700 Kr. Indtægt, som maaske havde en stor Familie, nok kunde siges at trænge til lidt Hjælp; de havde hidtil ikke faaet nogen som helst Støtte, saa det var sikkert forsvarligt at tage dem med her.

Formanden fastslog,, at der var Enighed om at sætte Grænsen til 2700 Kr. Med Hensyn til enligt stillede havde Udvalget lempet sig en hel Del, saa det var vist ikke nødvendigt at vedtage noget derom.

Indstillingen vedtoges, dog saaledes, at Indtægtsgrænsen sættes til 2700 Kr.

Uddrag fra byrådsmødet den 14. februar 1918 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Udkast til Svarskrivelse til Indenrigsministeriet angaaende Spørgsmaal om Forlængelse af Dyrtidsloven.

Formanden meddelte, at Indenrigsministeriet havde begæret forskellige Oplysninger om, hvorledes Dyrtidsloven havde virket, og derefter en Erklæring om, hvorvidt man ønskede Dyrtidsloven forlænget. Udvalget forelagde et enstemmigt Udkast til en saadan Skrivelse, saalydende:

"Ved Cirkulære af 4. f. M. har Indenrigsministeriet udtalt Ønsket om at maatte modtage en Udtalelse fra Kommunalbestyrelserne med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt det efter disses Erfaring maa anses for nødvendigt eller ønskeligt, at Dyrtidslovens Gyldighed forlænges, og i bekræftende Fald, hvilke Ændringer der eventuelt maatte ønskes optagne i Lovforslaget ved Lovens Revision.

I Anledning heraf tillader Byraadet sig at udtale, at man maa anse det for ønskeligt, at de i den nu gældende Dyrtidslov særlig ogsaa dens § 2 ommeldte Foranstaltninger fremdeles

efter Udløbet af Fristen for Lovens Gyldighed kunne iværksættes, saaledes at Priserne paa de vigtigste Livsformødenheder, saasom Brød, Smør, Mælk, andre Fedtstoffer, Kød, Brændsel m. v, nedsættes til, saa vidt muligt, den normale Pris; men at Raadet - under Hensyn til, at de større Købstadkommuner, og derunder ikke mindst Aarhus, hidtil i ganske uforholdsmæssig Grad har maattet bære Byrderne ved disse Foranstaltninger - maa holde for, at Staten nu bør udrede alle Udgifterne ved de nævnte Foranstaltninger, hvorved disse Udgifter vil falde med lige Vægt paa hele Landets Befolkning, saa vel By- som Landboerne.

Forsaavidt man imidlertid fra Statens Side maatte fastholde en til den nu gældende Dyrtdislovs § 2 svarende Bestemmelse, bør mindst Vs af de Udgifter, der afholdes efter denne Bestemmelse, refunderes Kommunerne af Statskassen.

Byraadet tillader sig derhos at henstille, at der træffes Bestemmelse om, at alle de Beboere af en Kommune, hvis Indtægt ligger under en af Kommunalbestyrelsen fastsat Indtægtsgrense, som ikke maa være under den i Sygekasseloven fastsatte Grænse for ikke ydende Medlemmer, har Krav paa Hjælp efter Dyrtdislovens § 1.

Endelig tillader man sig at bemærke, at Byraadet maa anse det for rigtigst, at de ifølge Dyrtdisloven afholdte Udgifter, ialtfald tildels, opkræves gennem en Tillægsskat, hvis Grænse for Paaligningen ikke maa være under den Indtægtsgrense, der er fastsat for nydende Medlemmer af en statsanerkendt Sygekasse.

Niels Jensen syntes ikke, man direkte svarede paa Spørgsmaalet, om man ønskede Loven forlænget.

Formanden svarede hertil, at det jo ikke direkte kunde siges, at man ønskede Loven forlænget, naar man ønskede den forandret. Men det fremgik af Skrivelsen, hvori der stod, at man ønskede, at de Foranstaltninger, som omtaltes i Loven, vedblivende skulde iværksættes.

Udkastet vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 21. marts 1918 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Cirkulæreef 6. Marts 1918

fra Indenrigsministeriet vedrørende Flæskefordelingen.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 4. april 1918 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1917)

Meddelelse fra Skatteinspektøren om Udgiften til Rabatmærker paa Brændsel.

Toges til Efterretning.

10. Kongeligt aabent Brev af 18. Marts 1918 om Afholdelse af nye almindelige Valg til Rigsdagens Folketing d. 22. April s. A. og til Landstinget d. 11. Maj med Valgmandsvalg d. 30. April.

Til Valgbestyrrelse for Aarhus Amts 2. Valgkreds (Midterkredsen) valgtes: Blikkenslager Salling, Ingeniør Bech, Direktør Emil Petersen, Snedkermester P. K. Petersen, Stationsforstander Werner Lassen, Forretningsfører Jakob Jensen, Forretningsfører Kjeld Sørensen, Smed Søren Petersen, Ingeniør Brøndum, Lærer Sneum, Skrædder A. Andersen, Kusk Fogh Mogensen, Manufakturhandler Sjørup Jørgensen, Telegrafist Schultze og Scene instruktør Strøm.

Til Valgbestyrrelse for Aarhus Amts 3. Valgkreds (Nordre Kreds) valgtes: Borgmester Drechsel, Hospitalsforstander Frk. Thomsen, Grosserer Baunsgaard, Købmand Edv. Nielsen, Tømmerhandler Barnow, Fabrikant Seest, Lærer Moustén, Arbejdsmand Søren Nielsen, Arbejdsmand Niels Jensen, Forvalter Marinus Petersen, Havnearbejder Valdemar Petersen, Maskinarbejder Leonhard Hansen, Købmand Marthin Hansen, Lærerinde Frk. A. Jørgensen, Bogholder Kornmaaler og Forretningsfører P. Andersen.

Til Medlemmer af Valgbestyrelsen for Aarhus Amts 4. Valgkreds (Søndre Kreds) valgtes: Redaktionssekretær H. Hansen, Købmand Groes-Petersen, Overretssagfører A. Christensen, Fabrikant J. Chr. Møller, Landstingsmand Harald Jensen, Smed H. P. Christensen, Skomager E. Olesen, Kontorbestyrer Falk, Typograf Marthin Pedersen, Postekspedient Nicolajsen og Direktør Kromann.